

УДК 341.123:343.352:327

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.43>

НЕУРЯДОВІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ПРОТИДІІ ТА ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ: КОНСОЛІДАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Уляна Ільницька

*Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних та соціальних наук,
Кафедра політології та міжнародних відносин
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9103-3144>*

Стаття присвячена розкриттю актуальної проблеми поширення корупції у глобальному масштабі. Обґрунтовано, що корупція є безпековим викликом для сучасної системи міжнародних відносин. Зазначено, що у XXI столітті корупція виходить за межі держав та набуває транснаціонального характеру та глобального виміру, негативно впливаючи на міжнародну безпеку, легітимізацію демократичних міжнародних інститутів. Корупційні злочини, шахрайство, хабарництво, зловживання владою гальмують економічний розвиток, міжнародну співпрацю та негативно впливають на рівень довіри між державами. З цієї точки зору особливої актуальності набуває ефективна антикорупційна діяльність, запобігання та упередження корупційних злочинів, впровадження антикорупційних стратегій та механізмів як у державному, так і глобальному публічному управлінні. У статті обґрунтовано, що розв'язання проблеми – в міжнародній консолідації, інтеграції усіх суб'єктів, інституцій, структур (урядових та неурядових) для протидії корупційним практикам та реалізації антикорупційної політики. З огляду на це особливого значення в протидії та запобіганні й упередженні корупції набуває діяльність неурядових міжнародних організацій, інституцій та структур, які виступають активними учасниками глобальної антикорупційної боротьби та глобального безпекового врядування.

У статті проведено системний аналіз механізмів, форм та інструментів антикорупційної діяльності неурядових міжнародних організацій у контексті сучасних безпекових викликів у системі міжнародних відносин. Розкрито інституційні та функціональні особливості діяльності міжнародних неурядових організацій як суб'єктів протидії корупції; здійснено комплексний аналіз їхніх антикорупційних стратегій. Визначено ключові механізми антикорупційного впливу неурядових міжнародних організацій, зокрема аналітичний, моніторинговий, інформаційно-аналітичний, адвокаційний, нормативно-правовий, освітньо-комунікаційний. Проаналізовано основні форми реалізації антикорупційної політики неурядових міжнародних інституцій та структур і охарактеризовано конкретні інструменти, що використовуються міжнародними неурядовими організаціями для забезпечення прозорості (транспарентності), підзвітності та доброчесності публічної влади у державному та глобальному публічному врядуванні. Обґрунтовано значення міжнародної неурядової антикорупційної діяльності для формування стандартів та механізмів у протидії корупції, підвищення прозорості публічної влади та зміцнення світових демократичних інститутів.

У статті аргументовано роль громадянського суспільства у протидії та запобіганні корупції, окреслено основні напрями, форми та механізми діяльності провідних міжнародних неурядових організацій у сфері антикорупційної політики. Особливу увагу приділено діяльності таких міжнародних організацій, як Transparency International; ФАТФ; Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia; Global Organization of Parliamentarians Against Corruption; Group of States against Corruption-GRECO; United Nations Global Compact, Global Witness, International Crisis Group. Акцентовано, що антикорупційна діяльність неурядових міжнародних організацій полягає не лише у вияв-

© Ільницька У., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ленні корупційних ризиків, злочинів, але й у формуванні міжнародних стандартів доброчесності, моніторингу виконання антикорупційних зобов'язань, мобілізації громадянського суспільства й інтеграції та консолідації усіх суб'єктів міжнародних відносин в антикорупційній політиці та боротьбі. Доведено, що неурядові міжнародні організації є важливими суб'єктами міжнародних відносин у сфері протидії корупції та відіграють визначальну посередницьку роль між державами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством в реалізації антикорупційної світової політики.

Ключові слова: корупція, корупційні злочини та шахрайство, неурядові міжнародні організації, антикорупційна політика, антикорупційні стратегії, антикорупційна діяльність неурядових міжнародних організацій, інститутів та структур, механізми протидії корупції, інструменти антикорупційної політики, форми та напрями антикорупційних стратегій неурядових міжнародних організацій, антикорупційна політика неурядових міжнародних організацій та структур, міжнародні відносини, глобальні безпекові виклики, громадянське суспільство, глобальне публічне антикорупційне врядування та управління.

Актуальність проблеми. Корупція є однією з найгостріших глобальних проблем сучасності, що суттєво впливає на характер і динаміку міжнародних відносин та становить серйозний безпековий виклик для сучасних міжнародних відносин, негативно впливаючи на політичну стабільність, економічний розвиток та міжнародну безпеку. У глобалізованому світі корупційні практики не обмежуються національними кордонами, а набувають транснаціонального виміру з активізацією міжнародних фінансових потоків, залученістю транснаціональних корпорацій, міжнародною торгівлею та безпекою. Корупція нівелює принципи верховенства права, справедливості та рівності, сприяє зростанню соціальної нерівності, послаблює ефективність демократичних інститутів. Суспільно-політичні наслідки корупції на міжнародному рівні проявляються у зниженні довіри між державами, дискредитації міжнародних договорів та інституцій, послабленні ефективності діяльності міжнародних організацій і механізмів колективної безпеки.

Корупційні скандали за участю високопосадовців, міжнародних структур, економічних корпорацій дискредитують легітимність глобального управління, ускладнюють міжнародну співпрацю й взаємодію, знижують інвестиційну привабливість країн та призводять до неефективного розподілу ресурсів. З економічної точки зору корупція знижує ступінь конкуренції, а, за умов глобалізації, корупційна діяльність має ланцюговий ефект, впливаючи на світові ринки, розвиток країн та міжнародну співпрацю. Водночас корупція є серйозною перешкодою для досягнення цілей сталого розвитку ООН, істотно зменшуючи ефективність міжнародної допомоги та соціальних програм. Корупція негативно впливає на систему міжнародної безпеки, оскільки сприяє фінансуванню організованої злочинності, активізації тероризму та незаконної торгівлі зброєю. Корупційні схеми та практики знижують ефективність діяльності міжнародних організацій і механізмів колективної безпеки та оборони.

З огляду на масштабність загроз та безпекових викликів проблема корупції та її подолання на національному, регіональному, глобальному рівнях у міжнародних відносинах потребує системного дослідження, переосмислення та узгодження ефективних механізмів протидії, посилення глобальної антикорупційної міжнародної співпраці, консолідації та координації взаємодій.

З огляду на це особливої актуальності набуває діяльність неурядових міжнародних організацій, які виступають активними учасниками глобальної антикорупційної боротьби. Їхня роль полягає не лише у виявленні корупційних ризиків, але й у формуванні міжнародних стандартів доброчесності, моніторингу виконання антикорупційних зобов'язань, мобілізації громадянського суспільства, підвищенні прозорості та розвитку демократичних

інститутів. Завдяки своїй незалежності, експертному потенціалу й транснаціональному характеру діяльності неурядові міжнародні організації стали активними суб'єктами антикорупційних стратегій. У консолідації та інтеграції з державними та міжурядовими структурами, використовуючи широкий спектр механізмів, форм і інструментів впливу на корупційні процеси, неурядові міжнародні організації відіграють ключову роль у протидії корупційним практикам, є важливими суб'єктами глобальної антикорупційної політики. Їхня діяльність сприяє формуванню міжнародних стандартів доброчесності. Така синергія співпраці між державами, урядовими й неурядовими міжнародними організаціями та громадянським суспільством є необхідною умовою ефективної боротьби з корупцією у глобальному вимірі.

В основі джерельної бази дослідження проблематики – наукові праці та публікації вітчизняних і зарубіжних фахівців та науковців, нормативно-правові документи неурядових міжнародних організацій щодо проблематики корупції у сучасній системі міжнародних відносин, запобігання та протидії їй; інформаційно-аналітичні матеріали, звіти та фактологічні дані неурядових міжнародних організацій та структур. Зокрема, джерелами для дослідження є наукові дослідження та публікації вітчизняних і зарубіжних фахівців та науковців. Проблему корупції як глобальної проблеми та безпекового виклику у сучасних міжнародних відносинах, роль та значення неурядових організацій у протидії корупційним злочинам й шахрайству, ефективність антикорупційних механізмів та інструментів досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці: І.С. Бондар, О.І. Васильєва, Н.В. Васильєва, Я.М. Довженко, С.О. Кравченко, М.І. Мельник, І.М. Милосердна, А.М. Михненко, О.В. Руснак, А.М. Мудров, В.Л. Ортинський, Р.Ю. Половинкіна, В.Г. Попов, О.В. Святун, Н.О. Філіпська, А.В. Хаванов, J. Pore [1; 2; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 13; 14; 17; 19; 20; 24]. Джерельною базою для дослідження проблематики статті є публікації, звіти, розслідування, аналітичні публікації, медіаінформація неурядових міжнародних організацій, інституцій, структур. Зокрема: КАРІТАС; Проект розслідування корупції та організованої злочинності (ПРКОЗ); Organised Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP); Transparency International; Transparency International-Україна; ФАТФ; Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia; Global Organization of Parliamentarians Against Corruption; Group of States against Corruption- GRECO; United Nations Global Compact [5; 15; 16; 18; 21; 22; 23; 25; 26; 27].

Методи дослідження. Наукове осмислення проблеми ролі та значення неурядових міжнародних організацій у протидії та упередженні корупції, викритті корупційних злочинів та шахрайств передбачає застосування широкого спектру методів. Зокрема, для ефективності дослідження використовувались системний метод, інституційний, структурно-функціональний, історичний, біхевіористський методи аналізу і синтезу. Водночас у статті застосовано емпіричні методи дослідження: аналіз нормативно-правових документів, аналіз статистичних даних тощо.

У науковій літературі сформовано систему поглядів, концепцій щодо проблем корупції, теоретико-методологічних осмислень події, окреслено підходи до визначення сутності корупції як глобального явища, визначено антикорупційні технології, механізми та методи. Водночас значна кількість питань щодо ефективної протидії корупції, визначення ролі неурядових міжнародних організацій, структур та інституцій в реалізації антикорупційних стратегій, протидії, запобіганню, упередженню корупційних практик і схем потребує глибокого осмислення і дослідження.

З огляду на зазначене метою статті є аналіз визначення ролі неурядових міжнародних організацій, інституцій та структур у протидії корупції як глобальної проблеми

міжнародних відносин; комплексний аналіз механізмів, форм та інструментів антикорупційної діяльності неурядових міжнародних організацій; визначення ролі неурядових структур у формуванні сучасної антикорупційної архітектури у глобальному вимірі.

Виклад основного матеріалу. Корупція, як ключова безпекова загроза глобальному й регіональному розвитку у XXI столітті, є викликом транснаціонального виміру. Корупційні практики дестабілізують усю міжнародну систему, безпекову архітектуру, послаблюють ефективність функціонування міжнародних інституцій; деструктивно впливають на демократичні політичні системи та інститути, делегітимізують владу та руйнують довіру до неї, гальмують міжнародну взаємодію та співпрацю, дискредитують високопосадовців та політичних лідерів.

У сучасній міжнародній системі корупція виявляється у найрізноманітніших формах і вимірах. Зокрема: нелегальні фінансові операції, «відмивання» коштів, незаконне лобіювання інтересів, хабарництво, підкуп іноземних посадових осіб, маніпулювання ресурсами міжнародної гуманітарної допомоги. Масштабність та глобальний характер корупції зумовлений кількома чинниками. По-перше, це лібералізація світових фінансових ринків, що спрощує приховування незаконно отриманих доходів. По-друге, нерівномірний розвиток правових систем у різних державах (що сприяє створенню «корупційних офшорів»). По-третє, збройні конфлікти та нестабільність у регіонах, які зумовлюють поширення корупційних практик у сфері безпеки, оборони та реалізації гуманітарної допомоги через корумповані схеми й механізми. Корупція негативно впливає на міжнародну безпеку, сприяючи фінансуванню організованої злочинності, тероризму та незаконної торгівлі зброєю; знижує ефективність діяльності міжнародних організацій та функціонування механізмів колективної безпеки [1; 2].

Вирішальне значення у формуванні глобальної антикорупційної архітектури мають неурядові міжнародні організації, які є визначальними та авторитетними суб'єктами глобальної антикорупційної політики та функціонують як незалежні актори, здатні здійснювати антикорупційний контроль за діяльністю держав та міжнародних інституцій.

Міжнародні неурядові організації відіграють ключову роль у формуванні глобальної антикорупційної політики, забезпечуючи взаємодію між державами, міжурядовими структурами, міжнародними інституціями та громадянським суспільством. Діяльність неурядових міжнародних організацій сприяє поширенню найкращих антикорупційних практик, підвищенню рівня прозорості та розвитку міжнародної співпраці у сфері протидії корупції, хабарництву, зловживання владою.

Антикорупційна діяльність неурядових структур у міжнародному вимірі ґрунтується на інтеграції правових, політичних, соціальних та інституційних підходів. Неурядові міжнародні організації розглядаються як складова частина глобального громадянського суспільства, що функціонує на засадах добровільності, незалежності та неприбутковості.

Антикорупційна діяльність у сучасній політико-правовій науці та міжнародній практиці розглядається як сукупність заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та протидію корупційним правопорушенням, водночас усунення умов, що сприяють їх виникненню [1]. З огляду на це неурядові міжнародні організації виступають інституційними акторами громадянського суспільства, які діють поза межами державного апарату, але мають суттєвий вплив на державну політику.

В основі антикорупційної діяльності міжнародних неурядових організацій та інститутів – принципи прозорості, підзвітності, участі громадськості та верховенства права. Вони визначають специфіку механізмів та інструментів, які застосовуються міжнародними неурядовими організаціями у боротьбі з корупцією, протидії та упередженні корупційних злочинів та шахрайств. Особливість суб'єктності міжнародних неурядових організацій

полягає у їх незалежності від урядів, транснаціональному характері діяльності та здатності формувати альтернативні джерела експертизи, моніторингу й контролю. Вони функціонують як арбітри, привертаючи увагу світової спільноти до корупційних зловживань.

Завдяки незалежності, експертному потенціалу, моніторинговим ресурсам міжнародні неурядові організації формують альтернативний, але впливовий, авторитетний та конструктивний антикорупційний формат взаємодій у міжнародній системі. Основні напрями антикорупційної діяльності неурядових міжнародних інститутів та організацій: проведення міжнародних досліджень і рейтингів рівня корупції; моніторинг виконання міжнародних антикорупційних норм та стандартів; здійснення контролю за діяльністю держав та міжнародних інституцій; адвокація антикорупційних реформ; підвищення обізнаності громадськості та розвиток антикорупційної культури [1; 13; 20].

Антикорупційна політика неурядових міжнародних організацій інтегрує універсальні інструменти, які гнучко адаптуються до ситуації конкретної держави, суб'єкта світової політики чи регіону міжнародної системи. Пріоритетними векторами антикорупційної діяльності неурядових міжнародних організацій і структур є такі: корекція та імплементація законодавства задля упередження причин корупції; удосконалення засад формування й організації функціонування владних інститутів як у національному, так і у глобальному публічному врядуванні; структурно-функціональне упорядкування системи владних структур виконавчої сфери; зміцнення інститутів судової влади; зміна принципів та засад функціонування державної служби та контроль за майновим становищем держслужбовців та представників влади; ефективний контроль за розподілом і витрачанням бюджетних коштів; удосконалення економічної, правової та інформаційної політики; вдосконалення діяльності правоохоронних органів і спецслужб; забезпечення прозорості та транспарентності у функціонуванні органів урядування; формування антикорупційної культури і свідомості суспільства; антикорупційна співпраця державних структур та інститутів громадянського суспільства [6].

Антикорупційна діяльність неурядових міжнародних організацій реалізується через низку інструментів. Пріоритетне місце посідають аналітичні звіти, індекси, рейтинги корупції, які використовуються урядами, інвесторами та міжнародними організаціями як орієнтир для ухвалення рішень. Рівнозначною та ефективною є адвокаційна діяльність, яка спрямована на ініціювання законодавчих змін, посилення прозорості та підзвітності влади. Ефективними інструментами, які є пріоритетними в арсеналі антикорупційної діяльності неурядових міжнародних організацій, є такі: експертні висновки та policy papers; механізми громадського контролю; «журналістика розслідувань»; цифрові платформи прозорості та бази відкритих даних; інформаційні кампанії; освітні програми, проекти, ініціативи, курси, тренінги, які зумовлюють формування культури нетерпимості до корупції, особливо серед молоді та державних службовців; створення постійно функціонуючих платформ для співпраці й обміну досвідом і найкращими антикорупційними практиками між державами, експертами та громадянським суспільством. Застосування наведених антикорупційних інструментів дає змогу міжнародним неурядовим організаціям не лише виявляти корупційні ризики, запобігати корупційним схемам, зловживанням владою, але й формувати довгострокові антикорупційні стратегії у глобальному регіональному, державному вимірах.

Антикорупційна політика неурядових міжнародних організацій реалізується через:

- аналітично-дослідницьку діяльність (здійснення системних досліджень рівня корупції, її причин та наслідків у глобальному та національно-державницькому рівнях) – зокрема, Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index), який щорічно публікує Transparency International);

– моніторинг та громадський контроль (неурядові міжнародні структури й організації здійснюють незалежний моніторинг діяльності органів влади, фінансових потоків, публічних закупівель, відстежують та контролюють особливості використання бюджетних коштів та ресурсів міжнародної допомоги тощо) – зазначені антикорупційні форми діяльності неурядових міжнародних організацій сприяють прозорості та підзвітності державних інституцій);

– адвокацію та вплив на механізми ухвалення політичних рішень (адвокація та лобіювання антикорупційних реформ на національному та міжнародному рівнях) – неурядові організації беруть участь у розробленні міжнародних конвенцій, рекомендацій та стандартів, зокрема Конвенції ООН проти корупції, водночас здійснюють тиск на уряди задля імплементації міжнародного антикорупційного законодавства у державну політику;

– освітню, просвітницько-інформаційну діяльність (залучення неурядових міжнародних організацій до формування антикорупційної культури та громадської свідомості через освітні, просвітницькі програми, проекти, ініціативи, інформаційні кампанії, співпрацю з молоддю) – така діяльність спрямована на зміну суспільних установок, зменшення толерантності до корупції та формування громадянської антикорупційної свідомості та культури) [1; 4; 10; 13; 19; 20].

В антикорупційних стратегіях та антикорупційній діяльності неурядових міжнародних організацій доцільно виокремити механізми протидії, запобігання й упередження корупції та корупційних злочинів. Ефективними в антикорупційній практиці неурядових міжнародних організацій виявились такі механізми.

1. Аналітичний та інформаційно-аналітичний механізм. Систематичний збір, узагальнення, документування та аналіз інформації щодо корупційних проявів. Міжнародні неурядові структури розробляють індекси, рейтинги, публікують аналітичні звіти та дослідження, які дають змогу оцінювати рівень корупції та ефективність антикорупційної політики в різних країнах.

2. Моніторинговий механізм. Здійснення незалежного громадського контролю за діяльністю органів державної влади, міжнародних інституцій та приватного сектору. Це спостереження за виборчими процесами, моніторинг державних закупівель, розподіл бюджетних коштів, контроль реалізації міжнародної допомоги за призначенням.

3. Адвокаційний механізм. Спрямований на процес ухвалення політичних і правових рішень. Неурядові міжнародні організації беруть участь у формуванні міжнародних конвенцій, стандартів та рекомендацій, а також здійснюють тиск на уряди задля імплементації антикорупційних реформ.

4. Нормативно-правовий механізм. Участь неурядових міжнародних організацій у розробленні міжнародних антикорупційних стандартів та норм добросовісності, корпоративної відповідальності, прозорості та транспарентності. Такі стандарти стають основою для міжнародних угод, національних законодавств, стратегій антикорупційної політики.

5. Освітньо-комунікаційний механізм. Спрямований на формування антикорупційної культури через освітні програми, інформаційні кампанії та стратегічні комунікації, що знижують рівень терпимості та толерантності суспільства до корупції.

Практична реалізація наведених механізмів антикорупційної діяльності міжнародних неурядових організацій відображається у формах та форматах антикорупційних стратегій. Світова практика боротьби з корупцією, корупційними злочинами визнає найбільш ефективними та конструктивними такі форми антикорупційних стратегій неурядових міжнародних організацій: підготовка та публікація аналітичних звітів, рейтингів, результатів моніторингів та досліджень; проведення міжнародних конференцій, форумів, дискусійних

платформ; організація міжнародних переговорів та дипломатичних заходів; участь неурядових організацій в експертних та моніторингових антикорупційних кампаніях; реалізація за участю неурядових міжнародних організацій Програм технічної допомоги, гуманітарної дипломатії та партнерських проєктів; організація та впровадження антикорупційних кампаній громадського тиску, стратегічної адвокації та лобювання [13; 17; 19; 20]. Такі форми діяльності дають змогу міжнародним неурядовим організаціям, інститутам, структурам ефективно інтегруватися у процеси глобального антикорупційного врядування.

Аналіз світової практики боротьби з корупцією дає підстави стверджувати, що ефективність, результативність антикорупційної політики (як у глобальному, так і в державно-національному вимірах) значною мірою залежить від інтегрованості у світову антикорупційну практику неурядових міжнародних організацій, інститутів та структур. Саме неурядові організації, як незалежні, неупереджені суб'єкти міжнародних відносин, стають найбільш ефективними інститутами в антикорупційній боротьбі, упередженні й запобіганні корупційних злочинів, викритті шахрайств, розслідуванні корупційних схем і механізмів.

Варто відзначити ефективну антикорупційну діяльність таких неурядових міжнародних організацій: Transparency International (Transparency International Ukraine); Amnesty International (незважаючи на те, що антикорупційна діяльність не є пріоритетним напрямом діяльності і функціонування організації, Amnesty International, відповідно до своїх Статутних зобов'язань, активно запобігає та упереджує корупційні та шахрайські практики); Проєкт «Розслідування корупції та організованої злочинності (OCCRP)» (заснований у 2006 році); Global Witness (у співпраці з Human Rights Watch та International Crisis Group спеціалізується на викритті корупції у сфері природних ресурсів, розкриває корупційні фінансові потоки, корпоративні корупційні злочини та незаконну діяльність); CoSP11 (одна з найбільших міжнародних конференцій, ціллю якої є боротьба з корупцією, протидія корупційним схемам, конференції CoSP11 регулярно організовують Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) разом з приймаючою країною); KAPITAC (CARITAS) (включно з KAPITAC-Україна) (антикорупційна політика була розроблена і впроваджена відповідно до Статуту та установчих документів організації та стала пріоритетною у діяльності організації); GOPAC/Global Organization of Parliamentarians Against Corruption (Всесвітня організація парламентаріїв проти корупції) (міжнародний альянс законодавців, який консолідовано здійснює боротьбу з корупцією); Міжнародний Антикорупційний Комісаріат (МАК) (неурядова міжнародна організація, заснована у 2018 році задля виявлення корупційних схем та механізмів розкрадань державних коштів і майна).

Ефективними і результативними є антикорупційні стратегії в міжнародних організаціях змішаного типу (урядово-неурядових), у структурі яких ефективно функціонують як урядові, так і неурядові інститути та суб'єкти. Варто відзначити антикорупційну консолідацію в межах таких міжнародних інституцій змішаного типу:

- GRECO (Група держав проти корупції), що є органом Ради Європи з антикорупційного моніторингу та об'єднує як урядові, так і неурядові антикорупційні інституції та структури, є одним з найефективніших європейських об'єднань у протидії корупції, розкраданню коштів та викриттю шахрайств та корупційних схем;
- Global Compact (здійснює антикорупційну діяльність під егідою ООН та інших міжнародних неурядових організацій);
- Інтерпол та Цільова група з фінансових заходів по боротьбі з «відмиванням коштів» (ОІРС/ІСРО), що збирають доказову базу корупційних схем, проводять розслідування корупційних злочинів, ініціюють притягнення злочинців до кримінальної відповідальності;

– FATF/ФАТФ – міжурядовий орган, який у співпраці та взаємодії з міжнародними неурядовими структурами та інституціями розробляє антикорупційні стандарти та норми («40 Рекомендацій») для боротьби з «відмиванням коштів», незаконними доходами, розкраданням державного майна; антикорупційна діяльність ФАТФ зосереджена на виявленні корупційних ризиків, моніторингу фінансових систем, посиленні вимог до політично значущих і впливових осіб (PEPs) та конфіскації злочинних активів [18];

– ІАСА/Міжнародна антикорупційна академія – міжнародна освітня структура (з центральним офісом в Австрії) для підготовки державних службовців-професіоналів в антикорупційній сфері; членство в організації відкрите для держав-членів ООН та урядових й неурядових організацій та інституцій.

Найвідомішою у світі глобальною антикорупційною неурядовою міжнародною організацією є Transparency International, яка заснована у 1993 році та має представництва більш ніж у 100 країнах світу (Transparency International Ukraine отримала офіційну акредитацію як відділення Transparency International у жовтні 2014 року). Мета діяльності організації – боротьба з корупцією на усіх рівнях (глобальному, регіональному, державному); запобігання корупційним злочинам; розслідування корупційних схем; співпраця з урядовими структурами, бізнесом і інститутами громадянського суспільства для протидії зловживання владою, запобігання хабарництву. В основі діяльності Transparency International – антикорупційні дослідження, зокрема, створенням Індексу сприйняття корупції та Глобального корупційного барометру. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) є щорічним індикатором корупції в державному секторі країн світу і застосовується для оцінювання рівня корупції в різних країнах світу й аналізу ефективності антикорупційних заходів. Глобальний корупційний барометр / Барометр світової корупції – щорічне опитування громадян у більш ніж 60 країн світу на тему особистого досвіду корупції у повсякденному житті. Дослідження також враховує оцінку респондентами ефективності діяльності влади щодо протидії та запобігання корупції. За результатами проведених організацією досліджень було встановлено, що найбільш корумпованими структурами у провідних державах світу є виборні інститути, окремі органи виконавчої влади, посадові особи, структури поліції [13]. Щорічне оприлюднення та публікація індексів сприяє підвищенню поінформованості щодо проблеми корупції, стимулює уряди до впровадження та реалізації антикорупційних заходів. Основними формами діяльності Transparency International є моніторинг корупції (Індекс сприйняття корупції); адвокація прозорості; дослідження; розслідування корупційних злочинів; розроблення антикорупційних реформ; підтримка незалежних антикорупційних органів влади в державах та громадянських ініціатив; активізація міжнародної співпраці для протидії корупції [16; 25; 26].

Ефективність міжнародної антикорупційної системи значною мірою визначається діяльністю неурядової міжнародної організації Amnesty International, метою діяльності якої є захист й гарантування прав і свобод людини. Антикорупційна діяльність та боротьба з шахрайством, організованою злочинністю, протизаконними діями не є пріоритетним та профільним напрямом у діяльності і функціонуванні організації. Проте Amnesty International, відповідно до своїх Статутних зобов'язань, активно запобігає та упереджує корупційні та шахрайські практики; часто висвітлює корупцію як причину порушень прав людини та закликає до підзвітності й відповідальності владних інституцій, зокрема, у контексті збройних конфліктів. У своїй діяльності організація фокусується на громадянських та політичних правах, де корупція виступає супутнім (переважно визначальним) фактором і чинником правопорушень.

Одним з прикладів ефективних неурядових антикорупційних міжнародних організацій є Проєкт «Розслідування корупції та організованої злочинності (OCCRP)» заснований у 2006 році. Це неурядова структура, яка у своїй діяльності зосереджується на журналістських розслідуваннях корупції, організованої злочинності, хабарництва, зловживання владою, викритті транскордонних злочинних схем та корупції у вищих ешелонах влади. OCCRP викриває транскордонну злочинність та корупцію через глибоку аналітику, масштабні розслідування та дослідження [15]. Основні напрями антикорупційних стратегій OCCRP: транскордонні розслідування (викриття схем «відмивання грошей», розслідування розкрадання бюджетних коштів, незаконна торгівля зброєю та оприлюднення інформації щодо корупційної діяльності вищих посадових осіб у Східній Європі, Центральній Азії, Південній Америці та інших регіонах світу); грантова діяльність; підтримка незалежних медіа та об'єктивної незалежної журналістики (надання грантів для покриття витрат на журналістські розслідування корупційних злочинів та схем); застосування інноваційних цифрових інструментів для аналізу даних (інформаційні бази Alerp та OSINT, доступ до яких дає змогу журналістам шукати зв'язки між особами, компаніями та активами; Investigative Dashboard (ID) (платформа для доступу до комерційних реєстрів, списків санкцій та допомоги експертів-дослідників)); фактчекінг (ретельна перевірка інформації перед публікацією через власний відділ фактчекінгу для мінімізації судових ризиків); Data-журналістика (використання цифрових баз даних, інформаційних баз компаній та офшорних реєстрів для відстеження фінансових потоків); розслідування корупційної діяльності окремих високопосадовців та оприлюднення інформації через медіаканали; моніторинг організованої злочинності (дослідження та розкриття корупційних злочинів міжнародних кримінальних угруповань, об'єднань з наркоторгівлі, торгівлі зброєю та «відмивання коштів»); розвиток медіаінфраструктури: надання підтримки незалежним антикорупційним центрам журналістських розслідувань по всьому світу; освітні антикорупційні ініціативи тренінги для журналістів з етики, безпеки та методів аналізу даних) [15].

Антикорупційна політика реалізується через формати конференцій, форумів, діалогових платформ, дискусійних майданчиків, які ініціюються неурядовими міжнародними структурами, інституціями та організаціями. Ефективним форматом антикорупційної міжнародної співпраці є Конференція CoSP11 – одна з найбільших міжнародних конференцій, присвячена боротьбі з корупцією, яку кожен два роки організовує Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) разом з приймаючою країною. У 2025 році конференція проходила у Катарі. Понад 2 000 учасників збираються разом, щоб визначити напрями реалізації Конвенції ООН проти корупції та сформувати міжнародно-правові стандарти доброчесності; поділитись досвідом імплементації антикорупційних стандартів в національне законодавство; обговорити нові виклики в антикорупційній боротьбі [3].

Антикорупційні стратегії є пріоритетними і в діяльності неурядової організації Міжнародний Благодійний Фонд КАРИТАС (CARITAS) (включно з КАРИТАС-Україна). Антикорупційна політика була розроблена і впроваджена відповідно до Статуту та установчих документів організації. Міжнародний Благодійний Фонд КАРИТАС (КАРИТАС-Україна) керується у своїй діяльності і функціонуванні найвищими етичними, морально-етичними цінностями, вимогами міжнародних стандартів, гуманітарних принципів і засад. КАРИТАС рішуче засуджує усі прояви корупції, шахрайства, протиправних практик, легалізації незаконних доходів і коштів, одержаних злочинним і незаконним шляхом. КАРИТАС засуджує фінансування тероризму, зброї, наркотиків. Міжнародний Благодійний Фонд КАРИТАС (і КАРИТАС-Україна) намагається упередити і нівелювати будь які протиправні, незаконні ризики у своїй діяльності і функціонуванні [5]. Фондом була розроблена і впроваджена

Політика запобігання і протидії корупції й шахрайським діям, основними векторами якої є такі: впровадження транспарентності, принципів прозорості, доброчесності, ефективної комунікації, високих етичних і морально-етичних стандартів у діяльність, функціонування і співпрацю з усіма суб'єктами міжнародних відносин задля запобігання та протидії корупції та шахрайству; дотримання стандартів і принципів Міжнародного антикорупційного законодавства; захист коштів, майна і репутації КАРІТАСу від корупційних і шахрайських дій; забезпечення гарантій цільового і належного використання благодійних коштів, пожертв і грантів; впровадження і чітке дотримання принципів транспарентності, підзвітності, відповідальності; впровадження і застосування превентивних антикорупційних механізмів задля ефективного запобігання корупційним зловживанням; оперативне реагування на прояви корупції, шахрайства [5].

Антикорупційна консолідована співпраця неурядових та урядових структур та інституцій реалізується через організацію GOPAC / Global Organization of Parliamentarians Against Corruption (Всесвітня організація парламентаріїв проти корупції). Це міжнародний альянс законодавців більш ніж 50 держав світу, які спільно з неурядовими міжнародними структурами та інституціями працюють для боротьби з корупцією, зміцнення демократії та підтримання верховенства закону. GOPAC – єдине у світі міжнародне об'єднання парламентаріїв, неурядових структур та організацій, орієнтованих виключно на боротьбу з корупцією [22].

Неурядова міжнародна організація Global Witness (у співпраці з Human Rights Watch та International Crisis Group) спеціалізується на викритті корупції у сфері природних ресурсів та корпоративної відповідальності. Організація фіксує та відзначає взаємозв'язок корупції з порушеннями прав людини, конфліктами та нестабільністю у регіонах світу.

Визначальну роль у активізації міжнародного співробітництва щодо протидії злочинності, корупції, шахрайству, у запобіганні корупційним злочинам, викритті корупційних схем та механізмів розкрадань, реалізації антикорупційної політики відіграють такі неурядові міжнародні організації: Global Anti-Corruption Consortium (GACC); Міжнародне кримінологічне товариство (МКТ); Міжнародне бюро з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю (International bureau on the questions fight against corruption and organized criminality); Міжнародний Антикорупційний Комісаріат (МАК). Для боротьби з корупцією у транспортному секторі, міжнародні транспортні асоціації та структури впроваджують та реалізують антикорупційні ініціативи та проекти, зокрема ініціативу-проект ««НІ» хабарям на дорогах!», започатковану у Швейцарії. Ініціатива є прикладом консолідації у боротьбі з корупцією, шахрайством та протиправними діями. До неї долучаються міжнародні транспортні компанії, патрульні шляхові служби, Глобальний договір ООН та інші неурядові міжнародні організації для упередження корупційних та шахрайських схем на автошляхах та світових автомагістралях. Проект передбачає упередження протиправних корупційних дій в міжнародній транспортній сфері; збір, фіксацію, документування інформації про хабарництво, зловживання посадовими правами.

Міжнародні неурядові організації є визначальними у формуванні глобальної антикорупційної політики, забезпечуючи взаємодію між державами, міжнародними інституціями та громадянським суспільством. Їхня діяльність сприяє реалізації найкращих антикорупційних практик, підвищенню рівня прозорості та розвитку міжнародної співпраці у сфері протидії корупції. У сучасних умовах міжнародні неурядові організації виступають партнерами держав і міжурядових організацій, інтегруючи та консолідуючи усіх суб'єктів міжнародних відносин в антикорупційній боротьбі, що підкреслює зростаючу інституційну роль і авторитет неурядових міжнародних організацій, інститутів, структур

та антикорупційних проєктів та ініціатив. Антикорупційна діяльність неурядових міжнародних організацій має стратегічне значення для розвитку глобального врядування. Вона сприяє формуванню міжнародних стандартів доброчесності; впровадженню та реалізації дієвих та ефективних антикорупційних технологій, механізмів, інструментів; запобіганню транснаціональній корупції, фінансовим злочинам та реалізації злочинних корупційних схем; підвищенню підзвітності державних і корпоративних акторів; зміцненню ролі громадянського суспільства у міжнародних відносинах.

Незважаючи на значні досягнення, антикорупційна діяльність неурядових міжнародних організацій стикається з низкою проблем та викликів. Це, зокрема, обмежений доступ до інформації, політичний тиск з боку окремих держав та суб'єктів міжнародних відносин, різний рівень сприйняття антикорупційних ініціатив у різних культурах, відсутність (в окремих державах та регіонах) ефективного правового регулювання та підтримки антикорупційних стратегій. Перспективи розвитку міжнародної антикорупційної співпраці пов'язані з посиленням ролі громадянського суспільства, цифровізацією антикорупційних механізмів та інтеграцією антикорупційних стандартів у всі сфери глобального врядування.

Висновки. Корупція, як глобальна проблема, становить серйозний виклик для сучасних міжнародних відносин, негативно впливаючи на політичну стабільність, економічний розвиток та міжнародну безпеку. Антикорупційні стратегії неурядових міжнародних організацій є важливим чинником протидії корупції у глобальному масштабі. Завдяки незалежності, експертному потенціалу та міжнародному впливу неурядові міжнародні організації здатні ефективно доповнювати державні антикорупційні механізми. Їхня антикорупційна діяльність сприяє формуванню міжнародних стандартів доброчесності, підвищенню прозорості та розвитку демократичних інститутів, посиленню співпраці між державами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством, що є необхідною умовою ефективної боротьби з корупцією у глобальному вимірі. Антикорупційні стратегії неурядових міжнародних організацій є визначальними у формуванні антикорупційної громадянської культури та свідомості, розвитку демократичних інститутів та утвердженню принципів ефективного врядування. Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом взаємодії міжнародних неурядових організацій з національними антикорупційними органами та оцінкою ефективності їхнього впливу на реальні трансформації політичних і правових систем.

Список використаної літератури

1. Бондар І.С., Горник В.Г., Кравченко С.О. та ін. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні. Київ : Ліра-К, 2019. 192 с.
2. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Корупція – одна з найактуальніших проблем сучасності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1446>.
3. Де формуються глобальні правила прозорості: український бізнес на CoSP11. URL: <https://globalcompact.org.ua/news/де-формуютьсяглобальніправила-проз-2>.
4. Довженко Я.М. Міжнародно-правові стандарти протидії корупційним злочинам. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 45–48.
5. КАПІТАС: Політика протидії корупції та шахрайським діям: URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2024/12/Anti-corruption%20and%20anti-fraud%20policy_ukr.pdf.
6. Кравченко С.О. Антикорупційна політика. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/Антикорупційна_політика.
7. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії. Київ : Атіка, 2001. 304 с.
8. Милосердна І.М. Антикорупційна політика: міжнародні стандарти та досвід країн Східної Європи. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 30–38.

9. Михненко А.М., Кравченко С.О. Корупція як негативне суспільне явище. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України, 2011. 152 с.
10. Михненко А.М., Руснак О.В., Мудров А.М. та ін. Запобігання та протидія корупції. 4-те вид., перероб. й доп. Київ: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. 666 с.
11. Ортинський В.Л. Роль громадянського суспільства та ЗМІ у боротьбі з корупцією. *Європейські перспективи*. 2020. Вип. 3 (27). С. 75–80. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2020.27.001>.
12. Політика протидії корупції та шахрайським діям: URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2024/12/Anti-corruption%20and%20anti-fraud%20policy_ukr.pdf.
13. Половинкіна Р.Ю. Роль міжнародних організацій у боротьбі з корупцією: теоретичний аспект. *Право та державне управління*. 2019. Вип. 2 (35). Т. 1. С. 24–29. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_1/6.pdf.
14. Попов В.Г. Міжнародне-правове регулювання взаємодії у сфері запобігання і протидії корупції. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 1(27). С. 135–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2012_1_17.
15. Проект розслідування корупції та організованої злочинності (ПРКОЗ) / *Organised Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Проект_розслідування_корупції_та_організованої_злочинності.
16. Публікації Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/publications>.
17. Святун О.В. Міжнародні та європейські механізми протидії корупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. 1. С. 401–404. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/93.pdf.
18. ФАТФ. Юридична енциклопедія: у 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана. 2004. Т. 6: Т–Я. 768 с.
19. Філіпська Н.О. Міжнародні механізми протидії корупції. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС, 2021. С. 105–107.
20. Хаванов А.В. Роль міжнародних організацій у зміцненні антикорупційної політики та економічної безпеки. *Цифрова економіка та економічна безпека: науково-практичний журнал*. 2024. Вип. 3 (12). С. 111–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-20>.
21. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia: офіційний вебсайт. 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/networks/anti-corruption-network-for-eastern-europe-and-central-asia.html>.
22. Global Organization of Parliamentarians Against Corruption: офіційний вебсайт. URL: <http://gopacnetwork.org>.
23. Group of States against Corruption – GRECO. 2025. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco>.
24. Pope J. *Confronting Corruption: The Elements of a National Integrity System*. Berlin: Transparency International, 2000. 364 p.
25. Transparency International: офіційний вебсайт. URL: <https://www.transparency.org/about>.
26. Transparency International-Україна. URL: <http://akp.prava-lyudyny.org/about-corruption/anticorruption/antikoruptionsjini-gromadski-organizatsiji/22-transparency-international-ukrajina.html>.
27. United Nations Global Compact: офіційний вебсайт. URL: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission>.

NON-GOVERNMENTAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN COUNTERING AND PREVENTING CORRUPTION: CONSOLIDATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL SECURITY CHALLENGES

Ulyana Ilnytska

Lviv Polytechnic National University,

Department of Political Science and International Relations

S. Bandera Str., 12, 79013, Lviv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-9103-3144>

The article is devoted to the urgent problem of the spread of corruption on a global scale. It is substantiated that corruption is a security challenge for the modern system of international relations. It is emphasized that in the 21st century corruption goes beyond the borders of states and acquires a transnational character and global dimension, negatively affecting international security, the legitimization of democratic international institutions. Corruption crimes, fraud, bribery, abuse of power inhibit economic development, international cooperation and negatively affect the level of trust between states. In this context, effective anti-corruption activities, prevention and deterrence of corruption crimes, implementation of anti-corruption strategies and mechanisms in both state and global public administration are of particular relevance. The article substantiates that the solution to the problem lies in the international consolidation, integration of all entities, institutions, structures (governmental and non-governmental) to counteract corruption practices and implement anti-corruption policy. In this context, the activities of non-governmental international organizations, institutions and structures that are active participants in the global anti-corruption fight and global security governance are of particular importance in combating and preventing corruption.

The article carries out a systematic analysis of the mechanisms, forms and instruments of anti-corruption activities of non-governmental international organizations in the context of modern security challenges in the system of international relations. The institutional and functional features of the activities of international non-governmental organizations as entities of combating corruption are revealed; a comprehensive analysis of anti-corruption strategies in the activities of non-governmental international organizations is carried out. The key mechanisms of anti-corruption influence of non-governmental international organizations are identified, in particular, analytical, monitoring, advocacy, regulatory, educational and communication. The main forms of implementation of anti-corruption policy of non-governmental international institutions and structures are analyzed and specific tools used by international non-governmental organizations to ensure transparency, accountability and integrity of public authorities in state and global public governance are characterized. The importance of international non-governmental anti-corruption activities for the formation of standards and mechanisms in combating corruption, increasing the transparency of public authorities and strengthening global democratic institutions is substantiated.

The article substantiates the role of civil society in combating and preventing corruption, outlines the main directions, forms and mechanisms of activity of leading international non-governmental organizations in the field of anti-corruption policy. Particular attention is paid to the activities of such international organizations as Transparency International, FATF; Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia; Global Organization of Parliamentarians Against Corruption; Group of States against Corruption-GRECO; United Nations Global Compact, Global Witness, International Crisis Group, etc. It is emphasized that the anti-corruption activities of non-governmental international organizations consist not only in identifying corruption risks and crimes, but also in forming international standards of integrity, monitoring the implementation of anti-corruption obligations, mobilizing civil society and integrating and consolidating all subjects of international relations in anti-corruption policy and fight. It is proven that non-governmental international organizations are important subjects of international relations in the field of combating corruption and play a decisive

intermediary role between states, international organizations and civil society in the implementation of anti-corruption world policy.

Key words: corruption, corruption crimes and fraud, non-governmental international organizations, anti-corruption policy, anti-corruption strategies, anti-corruption activities of non-governmental international organizations, institutions and structures, mechanisms for combating corruption, anti-corruption policy tools, forms and directions of anti-corruption strategies of non-governmental international organizations, anti-corruption policy of non-governmental international organizations and structures, international relations, global security challenges, civil society, global public anti-corruption governance and management.

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026